

Asia: VN/18611/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Tulisiko perustuslaissa säädettyä vaalipiirien vähimmäis- ja enimmäismäärää laskea nykyisestä kahdestatoista ja kahdeksastatoista esityksessä ehdotettuun yhdeksään ja viiteentoista?

Kyllä

Perustelunne

Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta.

Keski Pohjanmaan liitto pitää perusteltuna, että eduskuntavaalien vaalipiirijärjestelmää tarkastellaan suhteellisuuden ja edustavuuden näkökulmasta muuttuvassa väestö- ja aluerakenteessa. Lausuttavana oleva ehdotus, jossa vaalipiirien vähimmäismäärä alennettaisiin yhdeksään ja enimmäismäärä viiteentoista, luo nykyistä enemmän mahdollisuuksia tarkistaa vaalipiirijakoa suhteellisuuden parantamiseksi. Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että esitetty perustuslain 25 §:n muutos ei horjuta nykyiseen vaalijärjestelmäämme keskeisesti liittyviä periaatteita tasapainosta poliittisen suhteellisuuden ja alueellisen edustavuuden välillä.

Keski-Pohjanmaan liitto myös korostaa, että perustuslain muutoksessa tulee ensisijaisesti turvata kansalaisten yhdenvertainen kohtelu vaaleissa, suhteellisuusperiaatteen toteutuminen sekä tasapuoliset edellytykset vaalikäyttäytymiselle eri alueilla.

Onko teillä muuta lausuttavaa esityksestä?

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että vaalipiirien väliset erot piilevässä äänikynnyksessä ovat merkittäviä ja voivat ylittää kymmenen prosenttiyksikköä. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että kansalaisten äänillä on eri painoarvo riippuen asuinpaikasta. Keski-Pohjanmaan liitto pitää tätä ongelmallisena perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta. Tilanne, jossa saman lain

mukainen äänioikeus toteutuu eri tavoin eri alueilla, heikentää vaalijärjestelmän legitimitettiä ja kansalaisten luottamusta poliittiseen järjestelmään.

Keski-Pohjanmaan liitto katsoo, että vaalijärjestelmän tulee mahdollisimman pitkälle turvata äänen yhtäläinen vaikuttavuus koko maassa. Vaikka nyt esitettävällä perustuslain 25 §:n muutosehdotuksella ei suoraan vaikuteta piilevän äänikynnyksen madaltamiseksi, vaalipiirirakenteen muutoksilla tulee aktiivisesti pyrkiä tasoittamaan piilevän äänikynnyksen aiheuttamia eroja vaaleissa sekä turvata perustuslain yhdenvertaisuusvaatimuksen toteutuminen vaaleissa.

Lausunnon kohteena olevassa luonnoksessa todetaan, että pienissä vaalipiireissä suhteellinen vaalitapa toteutuu heikommin, mikä näkyy muun muassa korkeina piilevinä äänikynnyksinä. Keski-Pohjanmaan liitto pitää suhteellisuusperiaatteen vahvistamista tärkeänä tavoitteena, mutta korostaa tasapainon merkitystä. Vaalijärjestelmän tulee samanaikaisesti turvata poliittinen suhteellisuus ja alueellinen edustavuus. Liian voimakas vaalipiirien vähentäminen voi johtaa maantieteellisesti erittäin laajoihin vaalipiireihin, mikä heikentää alueellista edustavuutta ja kansalaisten kokemusta lähipoliittisesta vaikuttamisesta. Keski-Pohjanmaan liitto katsoo, että ehdotettu vaihteluväli (9–15 vaalipiiriä) mahdollistaa suhteellisuuden parantamisen, mutta sisältää myös riskin alueellisen edustavuuden heikkenemisestä erityisesti Keski-Pohjanmaan maakunnan kaltaisilla harvaan asutuilla alueilla.

Lisäksi luonnoksessa todetaan, että vaalipiirien koolla on selvä yhteys äänestysaktiivisuuteen ja äänestyskäyttäytymiseen. Pienissä vaalipiireissä esiintyy enemmän taktista äänestämistä ja alhaisempi äänestysaktiivisuus. Keski-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä havaintoa, jonka mukaan nykyiset erot vaalipiirien välillä ohjaavat kansalaisten käyttäytymistä eri tavoin. Korkea piilevä äänikynnys kannustaa taktiseen äänestämiseen ja voi kaventaa poliittista moninaisuutta. Äänestäjien kokemus äänen vaikuttavuudesta on keskeinen tekijä osallistumisessa vaaleihin kansandemokratian toteutumiseksi. Siksi Keski-Pohjanmaan liitto korostaa, että vaalijärjestelmän tulee tukea aitoa poliittista valinnanvapautta, tasapuolisia osallistumismahdollisuuksia kaikissa vaalipiireissä sekä lisätä äänestysaktiivisuutta koko maassa.

Kaiponen Jyrki
Keski-Pohjanmaan liitto - Johto